

2 PŘEDMĚT DOKUMENTACE

2.1 Zadání dokumentace

Předkládanou dokumentaci zpracoval Pöyry Environment a.s. na základě:

- smlouvy o dílo č. 09239, uzavřené mezi objednatelem Olomoucký kraj, Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc a zhotovitelem Pöyry Environment a.s., Botanická 834/56, 602 00 Brno dne 8.9.2009.

Územní studie byla zpracována v souladu s požadavkem stanoveným v **Zásadách územního rozvoje Olomouckého kraje** (dále jen ZÚR OK) a v souladu s ust. § 30 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). ZÚR OK stanovují v části A.9., bodě č. 94 požadavek na vymezení ploch a koridorů, u kterých je potřebné podrobněji prověřit a vymezit územní studii navrhované změny v území, které mohou významně ovlivňovat nebo podmiňovat využití území a jeho uspořádání. Taková potřeba vyvstala i při řešení problematiky plochy územní rezervy vhodné pro akumulaci povrchových vod Jeřmaň na vodním toku Třebůvka a plochy pro návrh suché nádrže Mohelnice na vodním toku Morava.

Tyto dvě lokality (obě v podobě vodních nádrží) jsou součástí **Směrného vodohospodářského plánu (SVP)** z roku 1988 i z roku 1995 (MŽP). Byly obsaženy v nařízení vlády ČR č. 233/1994 Sb. ze dne 2.11.1994, jímž byla vyhlášena závazná část **ÚP VÚC Jeseníky** (vodní nádrž III. kategorie Loštice a vodní nádrž II. kategorie Mohelnice) a v **1. změně ÚP VÚC Jeseníky** byly vyhlášeny v rámci protipovodňových opatření Sdělením MMR č. 490/2002 Sb. ze dne 12.11.2002, jako veřejně prospěšné stavby (VN poldr Jeřmaň - 116 a VN poldr Mohelnice - 111). Tyto lokality byly z ÚP VÚC Jeseníky převzaty do **ZÚR OK** v souladu s ust. § 187 odst. 2 stavebního zákona, neboť z hlediska aktuálnosti splňují kritéria nadmístního významu. Dle ZÚR OK, vydaných Zastupitelstvem Olomouckého kraje opatřením obecné povahy dne 22.2.2008, je plocha zátopu suché nádrže Mohelnice vedena jako veřejně prospěšné opatření VP3, u obou lokalit Jeřmaň (vazba na průplavní spojení D-O-L) a Mohelnice se upouští od územní ochrany v plošném rozsahu stanoveném v SVP z r. 1988. V rámci **aktualizace ZÚR OK** se budou prověřovat lokality vhodné pro akumulaci povrchových vod a to na základě **Generelu území chráněných pro akumulaci povrchových vod** a základních zásad využití těchto území, pořizovaného MZe v dohodě s MŽP, který se stane podkladem pro návrh **Politiky územního rozvoje ČR (PÚR ČR)**. V souvislosti s aktualizací ZÚR OK byla ke Zprávě o uplatňování ZÚR OK podána Městem Loštice připomínka, ve které město a další subjekty požadují vypuštění vodní nádrže Jeřmaň a zrušení územní ochrany průplavního spojení D-O-L (vypuštění Labské větve). Požadavek na vymezení ploch morfologicky a hydrologicky vhodných pro akumulaci povrchových vod a na zajištění dlouhodobých územních rezerv je obsažen v PÚR ČR.

2.2 Účel a cíle dokumentace, metoda řešení

Z výše uvedených důvodů přistoupil pořizovatel, Krajský úřad Olomouckého kraje (Odbor strategického rozvoje kraje, oddělení územního plánu a stavebního řádu), k zajištění předkládané dokumentace. V souladu s požadavky ZÚR OK je **účelem studie** posouzení významu a potřebnosti vodních děl Jeřmaň a Mohelnice, jejich rozsahu a polohy, ve vztahu k jejich využití při naplňování koncepce a potřeb protipovodňové ochrany zájmového území i území v nižších oblastech toku Moravy a Třebůvky.

Na rozdíl od původního zadání studie není lokalita Jeřmaň posuzována z hlediska její potřebnosti jako *lokality vhodné pro akumulaci povrchových vod*, neboť v rámci návrhu výše uvedeného Generelu, pořizovaného MZe, bylo od jejího hájení upuštěno. Vodní nádrž Jeřmaň zůstala jako územní rezerva v souvislosti s průplavním spojením Dunaj - Odra - Labe (D-O-L) a protipovodňovou ochranou.

Hlavním cílem studie je doporučení potřeby dalšího hájení lokalit suchých nádrží Jeřmaň a Mohelnice za účelem územní ochrany proti jejímu znehodnocení a zachování možnosti jejího budoucího vodohospodářského využití. Předmětem hodnocení je potřebnost nádrží z hlediska protipovodňové ochrany. **Studie neřeší potřebnost nádrže Jeřmaň z hlediska vazby na průplavní spojení D-O-L.** Tato problematika je řešena na úrovni vlády České republiky – viz. usnesení vlády ČR ze dne 20.7.2009 č. 929 o Politice územního rozvoje ČR 2008 (kap. 5.1.).

Studie obsahuje analýzu širokého zájmového území lokalit suchých nádrží a vodohospodářských poměrů v povodí horní a střední Moravy od pramenných oblastí až po soutok s Bečvou. Byla vypracována podrobná charakteristika a hodnocení současné situace řešeného území i celého zájmového povodí Třebůvky a Moravy a identifikována dotčená chráněná území ochrany přírody, vodních zdrojů a nerostných surovin, dotčené kulturní památky a hodnoceny možné střety a zájmy v území a další související problémy. Byly prověřeny reálné možnosti v území s ohledem na ochranu obyvatel v obcích, ochranu jednotlivých složek životního prostředí, na zatížení území limity a dopad na zastavěná a zastavitelná území obcí. Ve studii byl ověřen soulad s koncepčními materiály Olomouckého kraje a vazba na související územně plánovací dokumentaci.

Metoda řešení

Předmětem studie nebylo vypracování nového vodohospodářského řešení nádrží, ani provedení nových hydrotechnických výpočtů širšího zájmového území horního a středního povodí Moravy. Hodnocení hájených lokalit výhledových nádrží bylo provedeno především na základě analýzy dostupných podkladů a souvisejících, dříve zpracovaných dokumentací. Jedná se jak o koncepční materiály vodního hospodářství, tak o studie, analýzy stávajících poměrů a projektové dokumentace konkrétních navrhovaných opatření v dílčích povodích horní a střední Moravy od podhorských oblastí až po soutok s Bečvou. Analyzovány byly především navrhovaná vodohospodářská opatření k zadržení vody v krajině, zejména k obnově a zvýšení retence údolní nivy pomocí technických i přírodně blízkých opatření, a dále konkrétní protipovodňová opatření k lokální ochraně jednotlivých sídel v sledovaném území. Cílem těchto analýz bylo prokázat potřebnost nebo nadbytečnost posuzovaných nádrží pro zajištění přiměřené protipovodňové ochrany sídel na dolním toku Třebůvky a na Moravě pod Mohelnicí, především v obcích a městech Moravičany, Litovel, Střeň, Olomouc a řadě dalších.

Z koncepční materiálů byly při hodnocení využity především tyto výchozí dokumenty:

- Studie ochrany před povodněmi na území Olomouckého kraje
- Plán oblasti povodí Moravy
- Směrný vodohospodářský plán ČSR, publikace č. 34 – VODNÍ NÁDRŽE
- Oblast povodí Moravy – Lokality akumulace povrchových vod

Při hodnocení celého řešeného území od pramenných oblastí až po soutok s Bečvou byly analyzovány dílčí povodí a úseky toků především na základě těchto materiálů:

1. Protipovodňová ochrana obcí na řece Desné v úseku Šumperk – Maršíkov, studie proveditelnosti
2. Krupá – obnova přirozené hydromorfologie, retenční kapacity toku a nivy, studie
3. Studie souboru staveb obnovy retence údolní nivy Mohelnické brázdy
4. Protipovodňová opatření v povodí řeky Moravy – Poldr Mohelnice, studie
5. Třebůvka km 0,000 – km 45,472, studie odtokových poměrů
6. Třebůvka, Moravičany – hrázování, DSP
7. Malá Haná, studie odtokových poměrů
8. Morava – revitalizace odstavených ramen M166 a M167 (Troubelka), DUR
9. Morava, Litovel – protipovodňová opatření, DUR
10. Litovelské Pomoraví – studie odtokových poměrů
11. Protipovodňová ochrana Olomouce, DUR, DSP
12. Morávka km 0,000 – 17,500, studie

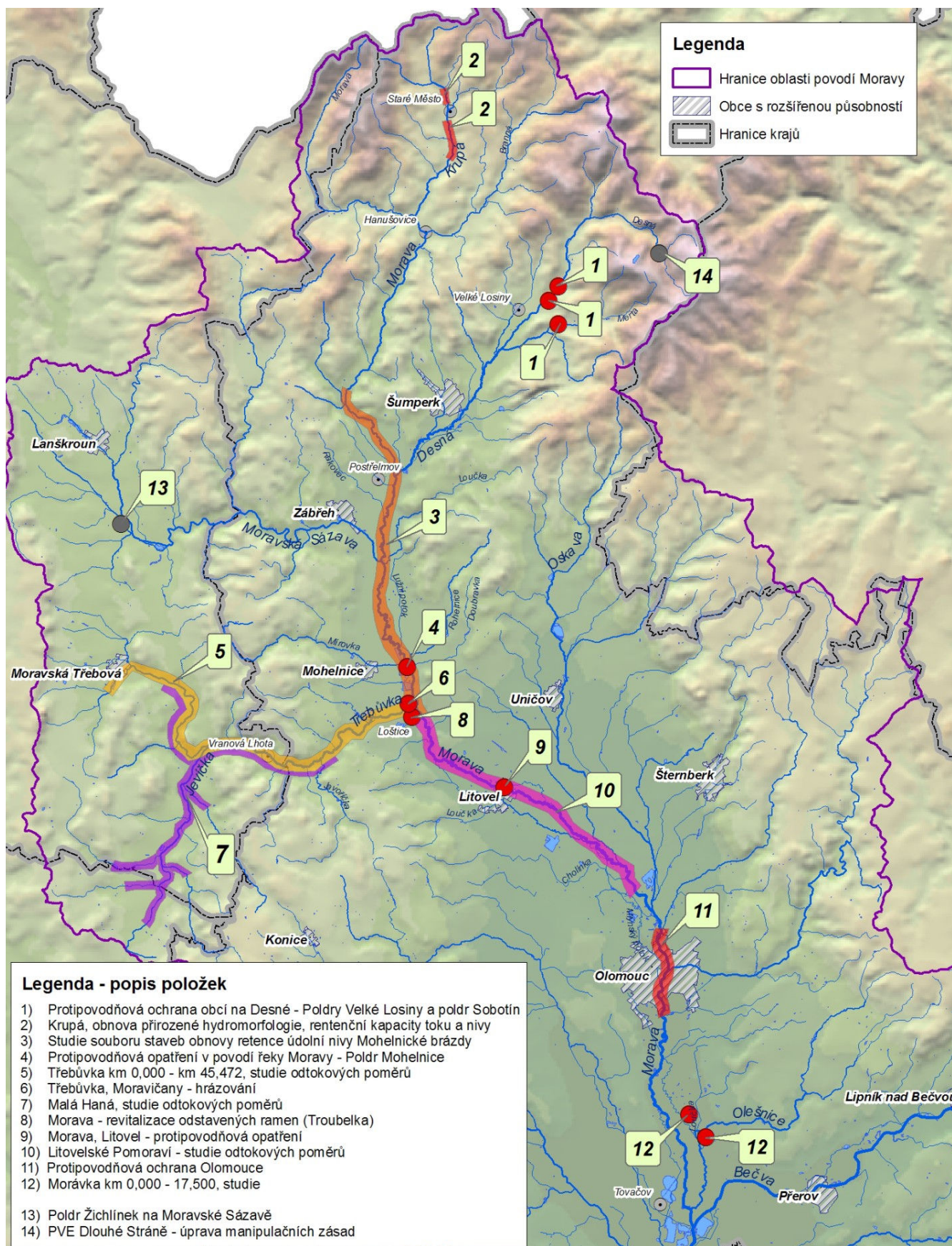
Při posuzování celé problematiky byly rovněž zohledněny již realizovaná opatření na zvýšení retence území horní Moravy:

13. Realizace poldru Žichlínek na Moravské Sázavě s retenčním objemem cca 6 mil. m³
14. Úprava manipulačních pravidel na dolní nádrži PVE Dlouhé Stráně pro potřeby protipovodňové ochrany s vyčleněným retenčním prostorem 1,0 mil. m³

Posuzované oblasti a úseky toků jsou pro přehlednost znázorněny na situaci povodí horní Moravy na obr. 1. Analýzy jednotlivých dokumentů jsou náplní svazku č. 2. Jejich stručné shrnutí je provedeno

v kap. 7.2 této zprávy.

Při zpracování studie byly dle zadání respektovány požadavky vyplývající z Politiky územního rozvoje ČR, Zásad územního rozvoje OK, Plánu hlavních povodí ČR, Plánu oblasti povodí Moravy, územních předpokladů a koncepčních materiálů Olomouckého kraje a rovněž požadavky vyplývající z legislativy – především zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, všechny ve znění pozdějších předpisů, a řady dalších.



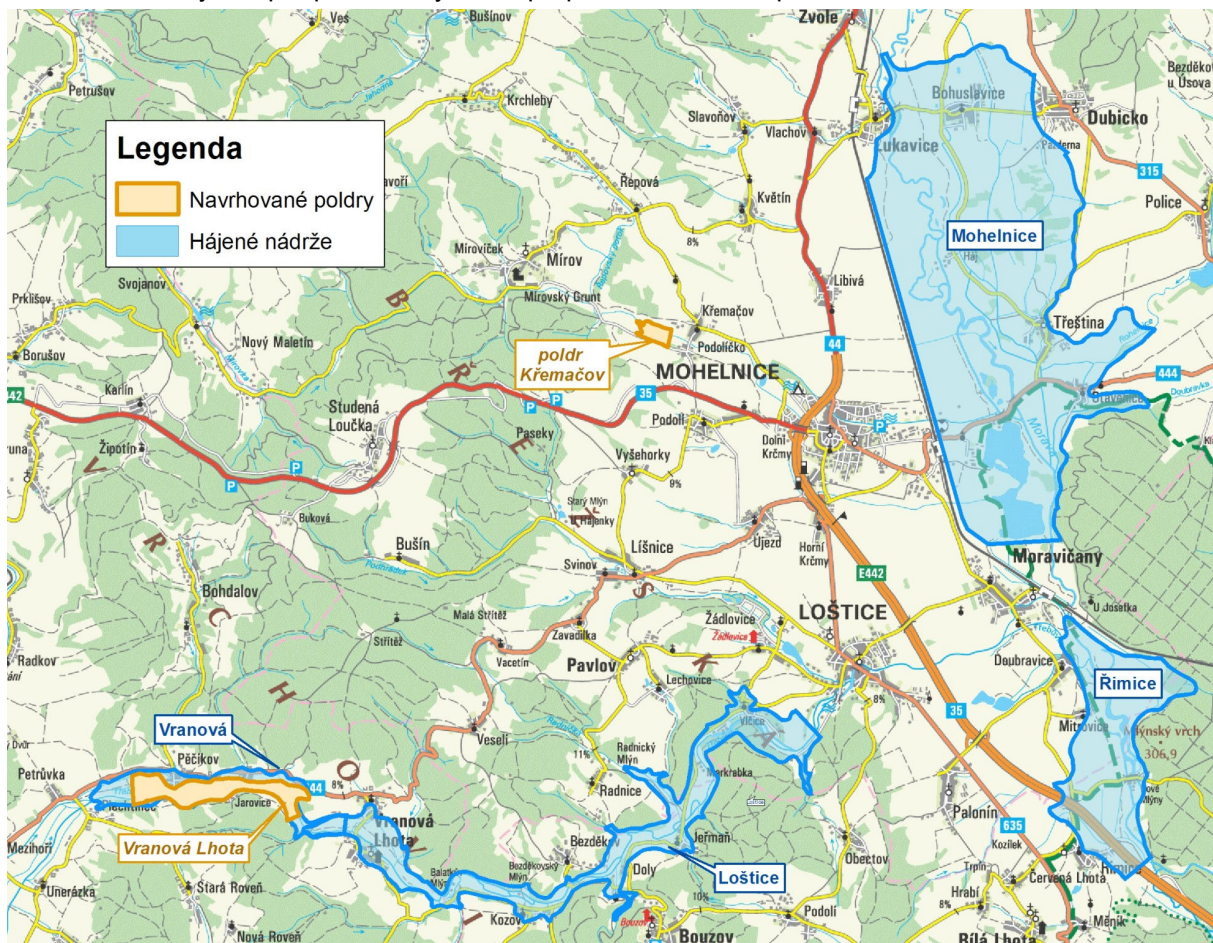
Obr. 1 Oblasti a úseky toků povodí horní Moravy analyzované na základě dostupných podkladů

2.3 Charakteristika hájených lokalit vodních a suchých nádrží

2.3.1 Lokality akumulace povrchových vod a poldry v širším zájmovém území, hájené dle dřívějších dokumentů

Podle Směrného vodohospodářského plánu ČSR, publikace č. 34 – VODNÍ NÁDRŽE, byla v širší zájmové oblasti legislativně hájená území čtyř vodních nádrží – **Mohelnice** na toku Morava v kat. B, **Loštice** na toku Třebůvka v kat. B, **Vranová** na toku Třebůvka v kat. C a **Řimice** na toku Morava v kat. C, jako varianta k nádrži Mohelnice.

Jejich hlavním účelem měla být ochrana proti povodním, zásobování průmyslu a závlahy, u Loštic a Vranové navíc využití pro plavbu v systému průplavu D-O-L, a doplňkově rekreace.



Obr. 2 Lokality vodních a suchých nádrží hájené dle SVP a dalších dokumentů

Souhrnné informace k hájeným lokalitám

Mohelnice

Hlavní parametry: zatopená plocha 1078 ha (max. 1760 ha), celkový objem 50 mil. m³ (max. 90 mil. m³), výška hráze 10,0 m (max. 15,8 m), délka hlavní hráze max. 2200 m, délka bočních hrází max. 8590 m. U novějších variant jsou uvažovány menší plochy a objemy.

Účel VN dle SVP: ochrana proti povodním, nalepšení průtoků, dříve i zásobování průmyslu a závlahy. Vodní nádrž je zahrnuta v ÚP VÚC Jeseníky z r. 1994 a seznamu MŽP z r. 1995. V 1. změně ÚP VÚC Jeseníky a následně v ZÚR OK je navržena jako suchý poldr v mnohem menším rozsahu.

Lokalita Mohelnice byla v minulosti zpracována v celé řadě variant zatopených ploch a objemů s profilem hlavní hráze ve 3 základních polohách: 1) pod Moravičanským jezerem, 2) mezi Moravičanským jezerem a jezerem štěrkoviště Mohelnice a 3) mezi jezery štěrkovišť Mohelnice a Mohelnice I v profilu silnice Mohelnice - Stavenice II/444 (viz následující obrázek).

Ve většině řešení se navrhuje ochrana přilehlých obcí. Kromě hlavní hráze by tak byly nutné boční hráze kolem obcí Třeština, Stavenice, osady Háj a kolem železniční trati na pravém břehu.



Obr. 3 Varianty nádrže Mohelnice (zleva 1760 ha, 900 ha a 550 ha) se třemi profily hráze – vpravo rozsah dle ZÚR OK

Loštice

Hlavní parametry: zatopená plocha max. 463 ha, celkový objem 59,8 mil. m³ (max. 99 mil. m³), výška hráze 39,6 m (max. 46,4 m) – plochy a objemy se liší v závislosti na variantě řešení

Účel VN dle SVP: využití pro akumulaci vody a plavbu v rámci průplavu D-O-L, závlahy v Pomoraví, zásobení průmyslu, protipovodňová ochrana údolí Moravy, omezená rekreace

Vodní nádrž je zahrnuta v ÚP VÚC Jeseníky z r. 1994 a seznamu MŽP z r. 1995. V 1. změně ÚP VÚC Jeseníky a následně v ZÚR OK je navržena v mnohem menším rozsahu jako nádrž Jeřmaň.

Vzdutí VN Loštice zasahuje dle SVP do vzdutí VN Vranová, ve variantě pro D-O-L (TEVN VÚV z r. 1980) až po most mezi Petrůvkou a Plechtincem.

Nádrž Loštice byla v minulosti zpracována v řadě variant zatopených ploch a objemů s údolní hrází v několika profilech – nad Lošticemi, nad osadou Vlčice, nad a pod osadou Markrabka. Byly řešeny i varianty suchých nádrží.

VN Jeřmaň je menší, v minulosti hájená varianta VN Loštice (viz TEVN HDP z r. 1970) s profilem posunutým až za osadu Vlčice a podstatně nižší výškou hráze. V ZÚR OK je VN Jeřmaň vedena s hrází nad osadou Markrabka a koncem vzdutí nad obcí Kozov směrem k Balatkově mlýnu.

Podle rozsahu zatopených ploch příslušných variant by byly zátopou VN Jeřmaň dotčeny obce Jeřmaň, Doly, Kozov, případně Vranová Lhota.

Vranová

Hlavní parametry: zatopená plocha 146 ha, celkový objem 6,5 mil. m³, max. výška hráze 16,7 m

Účel VN dle SVP: starší varianta pro DOL (v soustavě s nádrží Jeřmaň)

Nádrž byla původně koncipována jako součást průplavního systému D-O-L, v němž měla spolupracovat s nádrží Loštice (Jeřmaň). Hrázový profil zvolen v příznivém místě nad obcí Vranová Lhota, konec vzdutí zasahoval po soutok Třebůvky s Jevíčkou.

Řimice

Hlavní parametry: zatopená plocha 630 ha, celkový objem 16,0 mil. m³, max. výška hráze 9,0 m

Účel VN dle SVP: retence velkých vod, nalepšení průtoků, zdroj pro závlahy a průmysl

Nádrž byla variantou k nádrži Mohelnice. V rovinatém území by zátopa dosahovala jen malých hloubek při velké zatopené ploše (průměrná hloubka 2,5 m). V zátopě nádrže leží celá obec Mitrovice a část obce Řimice. Protože profil Mohelnice vykazoval výhodnější parametry, nádrž Řimice se dále podrobněji nesledovala.

V současné době není zahrnuta žádná z uvedených lokalit do návrhu *Generelu území chráněných pro akumulaci povrchových vod*, připravovaného MZe ve spolupráci s MŽP.

V zájmovém území se rovněž nachází lokality suchých nádrží (poldrů), jejichž ochrana je zajišťována prostřednictvím příslušných územních plánů.

2.3.2 Lokality suchých nádrží Mohelnice a Jeřmaň v posuzovaném rozsahu dle ZÚR OK

Suchá nádrž Mohelnice

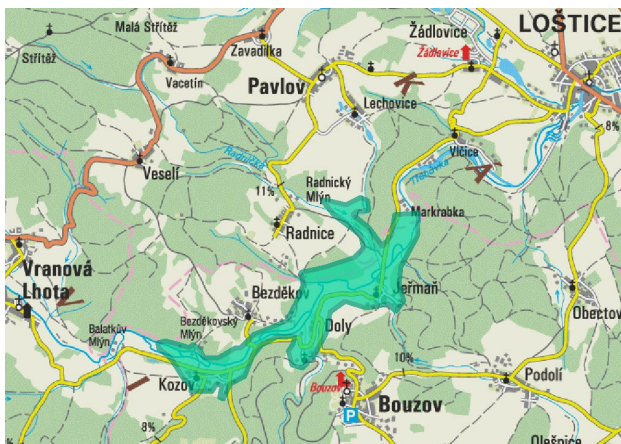
V ZÚR OK bylo upuštěno od územní ochrany nádrže Mohelnice v plošném rozsahu, jaký byl stanoven v SVP z r. 1988. Lokalita je vedena jako plocha pro návrh suché nádrže (veřejně prospěšné opatření VP3) v rozsahu převzatém z 1. změny ÚP VÚC Jeseníky z 11/2002, kde byla vyhlášena jako veřejně prospěšná stavba VN poldr Mohelnice – 111. Oproti původnímu návrhu ÚP VÚC z roku 1994 byl územní rozsah poldru v řešení 1. změny ÚP VÚC výrazně omezen. Snahou bylo dodržet zásadu, že jeho objem bude vycházet z rozsahu zadržení, které zajistí malé poldry na řece Moravě a jejich přítocích.

V uvedených koncepčních dokumentech Olomouckého kraje je navrženo budovat nádrž Mohelnice jako občasně zaplavovaný poldr pro ochranu Litovle a Olomouce před povodněmi. Je navržena redukce zaplavované plochy, aby bylo možno využívat vodárenské zdroje, umožnit těžbu štěrku v ložisku Mohelnice-Třeština a zachovat obce Stavenice a Třeština. Z analýz průběhu povodní vyplývá nejvhodnější objem nádrže 20 – 25 mil. m³. Navržená hráz v profilu ř. km. 276,5 sleduje silnici Mohelnice - Stavenice II/444. Hladina retenčního prostoru při objemu 25 mil. m³ by byla na kótě 255,5 m n.m. Zátopová plocha velikosti cca 550 ha se částečně vyhýbá dnešním vodním plochám mezi obcemi Moravičany a Mohelnice, zdrojům podzemní vody a lemuje území CHKO LP. Obce Stavenice, Třeština i Háj by bylo nutno chránit poměrně nízkým ohrázením, zvýšit by bylo nutno též hráz podél železničního tělesa v délce cca 3 km. Komunikace Třeština – Háj by byla v době zaplavení mimo provoz, zemědělské plochy pod hladinou retenčního prostoru by měly být vesměs za běžných podmínek využívány jako louky a nikoliv jako orná půda (dnes 613 ha orné půdy, 234 ha luk, 109 ha ostatních ploch). Maximální hloubka v nádrži by byla za dnešních podmínek cca 5,5 m, po vytěžení ložiska Třeština více.

Suchá nádrž Jeřmaň

V ZÚR OK bylo upuštěno od územní ochrany nádrže Jeřmaň v plošném rozsahu, jaký byl stanoven v SVP z r. 1988. Lokalita je navržena v menším územním rozsahu, převzatém do ZÚR OK z 1. změny ÚP VÚC Jeseníky z 11/2002, kde byla vyhlášena jako veřejně prospěšná stavba VN poldr Jeřmaň – 116.

V ZÚR OK je vedena jako plocha územní rezervy Jeřmaň na vodním toku Třebůvka, vhodná pro akumulaci povrchových vod. Protože lokalita není zahrnuta do předběžného seznamu LAPV v rámci připravovaného *Generelu území chráněných pro akumulaci povrchových vod*, není lokalita posuzována z hlediska její potřeby jako *lokality vhodné pro akumulaci povrchových vod*, ale pouze jako suchá nádrž pro potřeby protipovodňové ochrany.



Suchá nádrž Jeřmaň je rozsahem menší variantou VN Loštice s profilem posunutým až nad osadu Markrabka a s výrazně menší zátopou a nižší výškou hráze. Zátopová plocha posuzovaného rozsahu nádrže dle ZÚR OK je velikosti cca 228 ha. Údolní hráz je vedena takovým profilem, aby zátopou a hrází nebylo dotčeno zastavěné území osady Markrabka. V prostoru Markrabky je morfologicky výhodný profil hráze s nejužší nivou v údolí Třebůvky mezi svahy kopců Markrabka a Líšna, kde pod osadou Markrabky se šířka nivy pohybuje jen okolo 70 m.

Zájmové údolí Třebůvky je sevřené, proto je vzdutí zátopy relativně dlouhé (cca 4,3 km) a zasahuje až nad obec Kozov. Území nádrže Jeřmaň je tak na severu vymezeno osadou Markrabka, na západě územím nad obcí Kozov, na jihu zasahuje obce Jeřmaň, Doly a Kozov a na severu k.ú. obcí Radnice a Bezděkov. Jedná se o staničení Třebůvky v km cca 8,7 - 14,3.

Realizace nádrže by byla ve střetu se zájmy ochrany přírody. Z hlediska charakteru toku a údolní nivy lze Třebůvku v tomto území považovat za relativně přirozenou, s členitým korytem, hodnotným vegetačním doprovodem a minimálním antropogenním ovlivněním. Údolí Třebůvky v úseku Markrabka - Kozov je krajinářsky a ekologicky poměrně cenná oblast. Tok a jeho niva jsou zde dobře fungujícím, přírodě blízkým ekosystémem. V posuzovaném území zátopy poldru se nachází skladebné prvky ÚSES lokálního, regionálního i nadregionálního významu. Realizací hráze a zátopy poldru by bylo dotčeno poměrně cenné území z hlediska přírodních hodnot a krajinných prvků.

Rozsah zatopení zastavěných území přilehlých obcí nelze přesně specifikovat, neboť poskytnutý zakres zátopy poldru byl zpracován v jiném měřítku, než v jakém jsou použité mapové podklady. Nicméně je zřejmé, že dopad na přilehlé obce by byl zcela zásadní. Při maximální hladině by došlo k zatopení převážné části obcí Jeřmaň, Doly a Kozov, okrajově by zřejmě byla dotčena obec Bezděkov – viz přílohy č. 2, 5, 7.



Obr. 4 Údolní niva Třebůvky s přilehlou obcí Jeřmaň